

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 10. januarija 1877.

O b s e g: Bolj na drobno o zlozbi zemljišč (Commassation). — Gospodarske novice. — Postava o nabiru rekrutov za letošnje leto v Avstriji. — Finančna postava za leto 1877. — Matične knjige za leto 1876. — „Jezičnik“. — Popotne črtice. (Dal.) — Mnogovrstne novice. — Nemško-avstrijsko liberalno novinarstvo in vzhodno vprašanje. — Novice iz Turčije in o Turških zadevah. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Bolj na drobno o zlozbi zemljišč (Commassation).

„Novice“ so v zadnjem lanskem listu priporočale našim gospodarjem, prevdarjati korist in dobiček zemljiške zlozbe. Veseli nas, da to priporočilo ni bilo govorjenje v burjo, ampak da nam je od umnega kmeta iz Gorenškega došla želja, naj bi kaj več na drobno povedali, kako se ima zložba zemljišč izpeljati, da nameravana nova stvar postane kmetovalcem bolj jasna.

Radi vstrezamo tej želji in s tem, mislimo, najbolje, ako kmetovalcem naznanimo načrt postave za zložbo zemljišč po osnovi ministerskega svetovalca K. Peyrer-ja.

Tako-le se glasi omenjeni načrt, o katerem se vé da se more premeniti marsikaj:

O predmetih te postave.

§. 1. Ta postava se tiče zamenave zemljišč, kedar gre za njihovo zložbo z namenom boljšega gospodarstva in naprave skupnih poljskih potov (kolovozov).

O vzajemnih pravicah zemljiških posestnikov.

a) Z ozirom na zamenavo.

§. 2. Zamenava zemljišč cele vasi ali cele občine se zamore zoper voljo posameznih lastnikov le takrat zgoditi, če je:

- a) več kot polovica posestnikov tistih zemljišč, katera se imajo zamenjati in na katera najmanj dve tretjini cele dotične katastrske zemlje spada, z zamenavo zadovoljna, in
- b) če se ta gospodarstvu koristna zložba popolnem ne more drugače izpeljati, kakor s tem, da se tudi zemljišča nasprotovalne manjšine privzamejo v zložbo.

§. 3. Pri številjenju glasov se v poštene jemljejo tisti posestniki in tista zemljišča, katera so po §. 7. in po prostovoljnem dogovoru izvzeta od zamenave.

§. 4. Solastniki enega in istega zemljišča se pri številjenju glasov štejejo za eno osebo (en glas). Ako pa so ti solastniki različnih misli, potem velja dovolitev zložbe takrat, ko najmanj polovica njih po zemljiški razmeri zložbi pritrdi.

§. 5. V paragrafu 2. in 4. navedeno številjenje glasov velja tudi za vse druge primerljive, kjer je v

tej postavi govor od sklepov večine zemljiških posestnikov.

§. 6. Določbe §. 2. veljajo tudi takrat, če se ima zamenjati

- a) najmanj tretjina skupaj se držeče zemlje kake vasi ali občine,
- b) najmanj tretjina skupaj držečih se njiv ali senožeti kake vasi ali občine,
- c) skupaj držeče se zemljišče, za katerega bolje gospodarstvo se po večinskem sklepu imajo v smislu vodne postave narediti vodne naprave ali pa po §. 11. te postave cestne naprave, in se taka naprava zamore pripravno in koristno izvršiti le, če se poprej po zameni njih zložba izpelje.

§. 7. Zoper voljo lastnikov se pa ne smejo zamenjati:

1. Vrti, nogradi, hmeljniki, gozdi, ki čez 2 orala merijo, ribniki, vodé take, ki služijo obrtnijam ali pa so posebne vrednosti za kmetijstvo;

2. jame z ilovico, laporjem, peskom, jame, kjer se apno in skril lomi, kraji, kjer šoto, premog in mavec kopljejo, in tudi taka zemljišča ne, kjer tekó zdravilne vode, kjer je kak odprt rudnik in katera služijo obrtnijskim napravam.

§. 7. Vsak deležnik ima pravico zahtevati, da toliko in toliko vredno zemljišče kolikor mogoče blizo svojega posestva pri zameni dobí, kolikor je njegovo vredno. Če se v namen zložbe razločki med zemljiščem in zemljiščem ne dadó popolnem poravnati, naj se poravnajo v denarji.

§. 9. Če se lastnik v denarji odškoduje, je ta denar pritiklina posestva. Pri izplačevanju taci odškodninskih kapitalov se ima po obstoječih postavah ravnati, da ne trpi nihče drug kake škode, če ima morebiti lastnik na tistem zemljišču kakošen dolg itd.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske novice.

* Amerikanske jeklene motike, katere so bile v 27. listu lanskim „Novic“ s pohvalo naznanjene, je družba kmetijska Kranjska dobila iz Dunaja iz zaloge Ad. Polaka. Dodal je še družega vrtnarskega orodja, ki ga vsak lahko ogleda v pisarnici družbe kmetijske v Ljubljani. Ker je, kakor vsak vé, jeklo veliko močnejše od železa, zato so motike in vse drugo orodje veliko bolj lahke od navadnih, vendar pa trdne tudi za težko delo.

Cena različnega orodja je od 75 krajc. do 2 gold. 75 krajc.

Gosp. Jožef Debevec, odbornik družbe kmetijske, je po želji g. Polaka prevzel nalog, da sprejema naročila omenjenega vrtnarskega orodja.

* *Strešnike iz vlitega železa* izdeluje neka fužina na Saksonskem, s katerimi se streha cenejše pokrije kakor z navadnimi strešniki iz opeke (cegla) ali skrilov, pa veliko dalje časa trpijo kakor ti. „Oest. Landw. Wochenblatt“ v svojem prvem listu pravi, da že toliko se je priznala potreba, strešnike iz bolj stanovitnega materiala narediti kakor so navadni, ki radi pokajo, krušijo in lomijo; al strešniki železni bili so pretežki in predragi; zdaj pa je navedena fužina iznašla strešnike iz vlitega železa, ki utegnejo kmalu v občno rabo priti. —

Nove postave.

Postava o nabiru rekrutov za letošnje leto v Avstriji.

Presvitli cesar je s sklepom od 23. decembra l. l. potrdil postavo, po kateri se ima za letošnje leto nabrati 54.541 mož za stalno armado na suhem in na morji, zraven teh pa še 5454 mož za reservo iz tistih vrst starosti, ki so postavno odločene.

To število je tedaj tolikošno, kolikoršno bilo je lansko.

Finančna postava za leto 1877.

Službeni časnik Avstrijske vlade je 31. decembra lanskega leta razglasil finančno postavo za letošnje leto, po kateri so stroški skupaj ustanovljeni na 405 milijonov in 569.474 goldinarjev, skupni dohodki pa na 376 milijonov in 637.817 gld., po takem znaša primanj-kava 28 milijonov in 931.657 gold., ki se ima pokriti z izdatkom rente v zlatu.

Slovstvene stvari.

Matičine knjige za leto 1876.

Knjig, kateri je podala neumorno na slovstvenem polji za izobraženost Slovenov delovajoča „Matica slovenska“ za leto 1876. svojim udom, mora biti vsakedo njih vesel. Tudi nadaljevanje zemljevidov „atlanta“ je prišlo zopet ob pravem času in od mnogih strani se glasé želje, da bi „Matica“ to lepo delo skoro dovršila. Tudi kar se tiče tipografske vrednosti knjig in zemljevidov, mora se odkrito reči, da je popolnem dostojna, osobito, ako se pomisli, kako drage so dandanes tiskovine. Naj bi dakle „Matica“ slovenska“ nahajala med Slovenci od leta do leta več prijateljev! Tako jej bode moči, še natančnejše in obširnejše izpolnovati svoj nalog: prospah narodne omike.

„Matičini“ knjigi ste:

1. „*Letopis*“, ki ima poleg društvenih naznanil in imenika udov (kar se je letos takšno objavilo na konci knjige), mnogo zanimivih in raznovrstnih sestavkov poučnega in zabavnega vsebinka. Prvi Dav. Trstenjakov spis „Slovenski elementi v Venetščini“ (nadaljevanje) je delo, o katerem smejo in morejo sodeč pisati le filologi „ex professione“. Starosta naš gosp. Trstenjak se vedno trudi z mladeniškim entuzijazmom za nas in nam žrtvuje vse svoje velike

duševne zmožnosti. Hvala mu! — Dr. M. Samčeva antropološka sestavka „možgani“ in „kanibalizem“ sta zelo interesantna in umeje ju brez teže tudi prost čitatelj. — „Numismatični spominki iz l. 1848. in 1849“, sestavil J. Parapat, je važen donesek za slovansko numismatiko. — Dr. Jan. Bleiweis je ravno sedaj, ko je prevažno „iztočno vprašanje“ na dnevnem redu, vstregel mnogim Slovenom z objavljenjem Vernetovega prevoda dveh „koranovih súr“, in isto tako je vse hvale vredno, kar ima „Letopis“ še druge tvarine od gosp. Stareta, Parapata, Štiftarja in Ivan Tomšiča.

2. „*Dr. Lovro Toman*“. S podobo, životopisom (načrtal A. Praprotnik) in pesniško ostalino pokojnega rodoljuba.

Dolgo že smo pričakovali te knjige; zdaj je izgotovljena. Životopis je obširen in zná se mu, da ga je pisala roka prijatelja. Dobro so narisane vse važne epohe v Tomanovem življenji in jasno stopi bralcu pred oči njega podoba, ako bere te vrste. A nekaj pogreša prijatelj literarne zgodovine v knjigi: pogreša namreč poročila o množini in kakovosti pesniške ostaline in kako se je delalo z njo. Pri možu, kakor Toman, je kaj takega važno. Vendar to ni očitanje, ampak le prijazna opomba; sploh, kakor rečeno, je vse dobro narejeno. — Pesmi — o njih ni treba mnogo pisati — Tomanove so, rodoljubnega Toman, in le gènre ljubezniškega pesništva je v tej knjigi nova prikazen za nas. Ker ni pesnik sam dovršil dela, ga ne smemo ostro soditi, ako ni vse, kakor bi želeli. Izkušnje učé, da taka izdanja najbolj oskrbé dušni očetje sami, kar pa ni vselej in vsem dano. Mnogo katera lepa in vzvišena misel je izračena v Tomanovih pričujočih pesmih in ostale bodo drag spomin nam in potomcem našim.

Da je bil dr. Toman še večji domoljub kakor pesnik, je sploh znano. Naj toraj v imenovanem smislu objavim tudi jaz pri tej priliki prost donesek v karakteristiko njegovega patriotizma. Dne 8. nov. 1869. l. me nenadejano obišče blagi mož, katerega nisem takoj izpoznaval, ako tudi sem bil videl njega sliko v Gj. Klaričevem „Slavjanskem Jugu“. Po kratkem nagovoru mi razodene svojo „veliko prošnjo“, naj bi namreč jaz spisal zbirko slovenskih vojaških pesem za našega domačega polka fante, kateri so bili tedaj v Trientu na Tirolskem, da bi tudi na tujem ne pozabili svoje domovine, temuč jej hranili v srci zvesto ljubezen. Knjiga bi posvečena bila polka poveljniku baronu Kuhn, in za pesmi epičnega značaja mi je bil dal dr. Toman zgodovino našega polka, da bi jo študiral in v njej našel morebiti kak motiv. Objaviti morem in moram še danes, da nisem bil pri volji, prevzeti naloge. Opomnil sem dr. Toman, da ne poznam vojaškega življenja, da so Nemci smešili Gleima, ki je „za pečjó“ pisal svoje vojaške pesmi in da celó Nemci sploh, razven Körnerjevih, Schenkendorfovih in Arndtovih plamenečih bojnih pesmi nimajo nič izvrstnega v tej meri — vse brez vspeha! Vdal sem se naposled in dejal, da hočem spisati najprej nekatere poskušnje, in ako mu bode to po volji, bodem delal naprej. Vse je bilo prav dr. Tomanu in spisal sem res 10 pesmi, pa le bolj rodoljubnega vsebinka, *) kajti pusta zgodovina polka me ni mogla prav nič navdušiti in nijeden moment v njej se mi ni zdel vreden pesniškega obdelovanja. Bil bi zatorej pisal pesmi sam in poleg tega še nabral lepih narodnih in umetelnih vojaških ter uredil delo

*) Objavljenih je v „Novicah“ l. 1870. izmed teh pesem 8 komadov. Pis.